

EKSHUMACJA

wymagania dotyczące uzyskania zezwolenia (decyzji) na jej dokonanie, dokumenty i warunki przeprowadzenia

Wymagania dotyczące ekshumacji zwłok lub szczątków ludzkich określają:

- art. 15 ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. *o cmentarzach i chowaniu zmarłych* (Dz. U. 2023 r. poz. 887, z późn. zm.),
- rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2001 r. *w sprawie postępowania ze zwłokami i szczątkami ludzkimi* (Dz. U. 2021 r. poz. 1910).
- rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 23 marca 2011 r. *w sprawie sposobu przechowywania zwłok i szczątków* (Dz. U. Nr 75, poz. 405, z późn. zm.).

Ekshumacja polega na wydobyciu zwłok lub szczątków ludzkich z grobu lub miejsca tymczasowego pochówku w celu:

- przeniesienia ich i ponownego pochówku na tym samym cmentarzu,
- przeniesienia ich i ponownego pochówku na innym cmentarzu,
- remontu grobu/grobowca i ponownego pochówku na tym samym miejscu,
- przeprowadzenia oględzin lekarsko-sądowych.

Ekshumacja zwłok lub szczątków może być dokonana **na umotywowaną prośbę** osób uprawnionych do pochowania zwłok, którymi są zgodnie z art. 10 i art. 15 ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. *o cmentarzach i chowaniu zmarłych*:

1. pozostały małżonek (ka),
2. krewni zstępni (czyli dzieci, wnukowie, prawnukowie zmarłego),
3. krewni wstępni (czyli rodzice, dziadkowie zmarłego),
4. krewni boczni do 4 stopnia pokrewieństwa (czyli rodzeństwo, ciotki, stryjowie i kuzynowie zmarłego),
5. powinowaci w linii prostej do 1 stopnia (czyli zięć, synowa, teściowie zmarłego).

Jeżeli pomiędzy członkami rodziny powstaje spór dotyczący ekshumacji osobą uprawnioną do złożenia wniosku o ekshumację będzie osoba wskazana **prawomocnym wyrokiem sądu**.

Zwłoki osób zmarłych na choroby zakaźne nie mogą być ekshumowane przed upływem 2 lat od dnia zgonu.

W przypadku, gdy wniosek składany jest przed upływem 2 lat od daty zgonu: zgodnie z wykazem zawartym w § 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 6 grudnia 2001 r. *w sprawie wykazu chorób zakaźnych, w przypadku których stwierdzenie zgonu wymaga szczególnego postępowania ze zwłokami osób zmarłych na te choroby* (Dz. U. Nr 152, poz. 1742) należy przedstawić dokument stwierdzający (np. kartę zgonu), że zgon nie nastąpił na skutek choroby zakaźnej, tj.: cholera, dur wysypkowy i inne riketsjozy, dżuma, gorączka powrotna, nagminne porażenie dziecięce, nosacizna, trąd, węglik, wścieklizna, żółta gorączka i inne wirusowe gorączki krwotoczne.

Ekshumacja zwłok lub szczątków ludzkich jest dopuszczalna:

- w okresie od 16 października do 15 kwietnia,
- we wczesnych godzinach rannych,
- przy ekshumacji może być obecna tylko najbliższa rodzina zmarłego,
- nadzór nad ekshumacją w ustalonym terminie pełni Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Lipsku (PPIS w Lipsku), który po rozpatrzeniu wniosku i po przeprowadzonym postępowaniu administracyjnym zezwala w formie decyzji na przeprowadzenie ekshumacji.

Do wniosku, w którym zawarto niezbędne informacje do przeprowadzenia ekshumacji oraz wykaz członków rodziny uprawnionych do współdecydowania w sprawie ekshumacji należy dołączyć:

1. oryginał/kserokopia/scan aktu zgonu (oryginał do wglądu, który zostanie odesłany wnioskodawcy/pełnomocnikowi w korespondencji zwrotnej),
2. zgodę zarządcy cmentarza aktualnego pochówku na przeniesienie zwłok, szczątków,
3. zgodę zarządcy cmentarza przyszłego pochówku, że istnieje możliwość pochowania zwłok, szczątków ludzkich (w wypadku przeniesienia na inny cmentarz),
4. kartę zgonu w przypadku, gdy wniosek składany jest przed upływem 2 lat od dnia zgonu.
5. oświadczenia członków rodziny uprawnionych do współdecydowania (w przypadku braku podpisów w wykazie członków w pkt II).
6. pełnomocnictwo do działania w imieniu wnioskodawcy oraz pozostałych stron postępowania (w przypadku udzielenia pełnomocnictwa).
7. Inne załączniki.

Po dokonaniu ekshumacji (w przypadku kremacji):

1. oryginał/kserokopia/scan świadectwa kremacji (w przypadku ekshumacji szczątków powstałych w wyniku spopielenia zwłok),

Doreczenia pism stronie która nie ma miejsca zamieszkania lub zwykłego pobytu albo siedziby w Rzeczypospolitej Polskiej, innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, Konfederacji Szwajcarskiej albo państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stronie umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym,

następuje zgodnie z art. 40 § 4 *Kodeksu postępowania administracyjnego* (dalej zwanym: KPA), jeżeli strona nie ustanowiła pełnomocnika do prowadzenia sprawy zamieszkałego w Rzeczypospolitej Polskiej i nie działa za pośrednictwem konsula Rzeczypospolitej Polskiej, **jest obowiązana wskazać w Rzeczypospolitej Polskiej pełnomocnika do doręczeń, chyba że doręczenie następuje za pomocą środków komunikacji elektronicznej.** Zgodnie z art. 40 § 5 KPA w razie niewskazania pełnomocnika do doręczeń przeznaczone dla tej strony pisma pozostawia się w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia. Stronę należy o tym pouczyć przy pierwszym doręczeniu. Strona powinna być również pouczona o możliwości złożenia odpowiedzi

na pismo wszczynające postępowanie i wyjaśnień na piśmie oraz o tym, kto może być ustanowiony pełnomocnikiem.

Procedura uzyskania zgody na ekshumację zwłok lub szczątków ludzkich:

1. Złożenie wniosku wraz z kompletem dokumentów (w przypadku braków formalnych zgodnie z art. 40 § 5 KPA wezwanie wnioskodawcy o uzupełnienie wniosku, jeżeli nie zostanie uzupełniony w wyznaczonym terminie wniosek pozostaje bez rozpatrzenia).
2. Zawiadomienie o wszczęciu postępowania administracyjnego przez PPIS w Lipsku (poinformowanie wszystkich stron postępowania lub pełnomocnika) wraz z określeniem terminu, w jakim można zapoznać się z dokumentacją i możliwością wypowiedzenia się co do całokształtu zebranych materiałów.
3. Po terminie wyznaczonym w zawiadomieniu o wszczęciu postępowania administracyjnego wydawana zostaje decyzja administracyjna, która uprawomocnia się w terminie 14 dni od daty otrzymania przez wszystkie strony postępowania – jest to czas, w którym można odwołać się od ww. decyzji np. w przypadku decyzji nie zezwalającej na przeprowadzenie ekshumacji. Stronie służy również prawo do zrzeczenia się tego odwołania, które z dniem doręczenia PPIS w Lipsku oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania przez ostatnią ze stron postępowania, wówczas decyzja zezwalająca na ekshumację staje się ostateczna i prawomocna i wówczas ekshumacja może zostać wykonana przed upływem wskazanych wyżej 14 dni.
4. Decyzję otrzymują zarówno uprawnieni członkowie rodziny, jak i zarząd cmentarza lub cmentarzy (w wypadku ekshumacji i przeniesienia zwłok lub szczątków ludzkich na inny cmentarz) oraz firma przeprowadzająca ekshumację, czyli wszystkie strony postępowania.
5. Wykonanie ekshumacji może nastąpić wyłącznie, gdy decyzja PPIS w Lipsku stała się ostateczna. Po ustaleniu terminu z zarządem cmentarza, firmą dokonującą przewozu zwłok i szczątków ludzkich na inny cmentarz należy poinformować o terminie ekshumacji organ, który prowadzi nadzór nad ekshumacją - PPIS w Lipsku.

Ogólne warunki wykonywania ekshumacji – zgodnie z § 5 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 23 marca 2011 r. w sprawie sposobu przechowywania zwłok i szczątków (Dz. U. Nr 75, poz. 405, z późn. zm.):

1. Osoby przeprowadzające ekshumację powinny stosować środki ochrony osobistej.
2. W trakcie ekshumacji ziemię wydobywaną z grobu należy umieścić na powierzchni zabezpieczonej nieprzepuszczalną, wytrzymałą matą.
3. Zwłoki lub szczątki ekshumowane przed upływem 20 lat od dnia pochowania wydobywane są wraz z trumną, którą bez otwierania umieszcza się wyłącznie do tego przeznaczonej szczelnej skrzyni, wybitej blachą.
4. W celu ponownego pochowania po zakończeniu ekshumacji, trumna powinna zostać niezwłocznie wydobyta ze skrzyni i umieszczona w grobie bez jej otwierania. Do zasypania grobu powinna być użyta ziemia wydobyta z grobu.

5. Skrzynia, w której znajdowała się trumna oraz mata, na której była składowana ziemia wydobyta z grobu powinny zostać umyte oraz zdezynfekowane.

6. W przypadku ekshumacji wykonywanej po upływie 20 lat od dnia pochowania wydobyte szczątki wraz z resztkami trumny umieszcza się w nowej trumnie.

Transport:

Środek transportu drogowego przeznaczony do przewozu zwłok i szczątków ludzkich powinien spełniać następujące wymagania techniczne i sanitarne (§ 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 27 grudnia 2007 r. w sprawie wydawania zezwoleń na przewóz zwłok i szczątków ludzkich (Dz. U. Nr 249, poz. 1866):

- być trwale oznakowany w sposób wskazujący na jego przeznaczenie,
- posiadać kabinę kierowcy odizolowaną od części przeznaczonej na umieszczenie zwłok albo szczątków ludzkich,
- posiadać zabezpieczenie przed przesuwaniem się trumny lub pojemnika na zwłoki lub szczątki ludzkie podczas przewozu,
- posiadać podłogę w części przeznaczonej na umieszczenie trumny lub pojemnika na zwłoki albo szczątki ludzkie wykonaną z materiałów łatwo zmywalnych i odpornych na działanie środków dezynfekujących,
- posiadać wydzielone miejsce na przechowywanie środków dezynfekcyjnych, sprzętu myjąco-czyszczącego oraz jednorazowych rękawic ochronnych,
- po każdorazowym przewiezieniu zwłok albo szczątków ludzkich przeprowadza się dezynfekcję środka transportu w części przeznaczonej na ich umieszczenie,
- do dezynfekcji stosuje się preparaty o działaniu bakteriobójczym, wirusobójczym i grzybobójczym.

Ważne: Zgodnie z § 6 ust. 2 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 27 grudnia 2007 r. w sprawie wydawania zezwoleń na przewóz zwłok i szczątków ludzkich (Dz. U. Nr 249, poz. 1866) **przewóz szczątków powstałych ze spopielenia zwłok, umieszczonych w szczelnym, odpornym na uszkodzenie pojemniku, może odbywać się dowolnym środkiem transportu w sposób zapewniający ich poszanowanie.**